

جزوه قواعد داوری

دکتر امیر حمزه عرب پور

قواعد و آیین داورى مرکز داورى اتاق بازرگانى ایران

فصل اول- کلیات

ماده ۱- تعاریف

اصطلاحاتی که در این آیین داورى به کار رفته است، دارای معانى زیر مى باشد:

الف) «آیین نامه نحوه ارائه خدمات مرکز داورى در اختلافات تجارى داخلى و بین المللى» که از این پس «آیین داورى» نامیده مى شود، عبارتست از مقررات حاضر که داورى در کلیه اختلافات تجارى داخلى و بین المللى که به مرکز داورى اتاق ایران ارجاع شود، مطابق آن انجام خواهد شد.

ب) آیین نامه های داخلى مرکز داورى در مورد نحوه ارائه خدمات آیین نامه هایی است که مستنداً به مجوز حاصل از ماده ۶ قانون اساسنامه مرکز داورى به تأیید هیأت مدیره مرکز داورى و نیز به تصویب هیأت نمایندگان اتاق بازرگانى ایران رسیده است.

پ) خواهان یا خوانده به معنای یک یا چند خواهان یا خوانده است.

ت) «داورى تجارى داخلى» عبارت است از اختلافات و دعاوى راجع به روابط و معاملات تجارى بین اشخاص حقوقى یا حقیقى که در زمان انعقاد موافقتنامه داورى به موجب قوانین ایران، تبعه ایران باشند؛ و «داورى تجارى بین المللى» آن است که یکی از آنها در زمان انعقاد موافقتنامه داورى، طبق قوانین ایران تبعه ایران نباشد.

ث) «داور»، اعم از «داور» واحد یا هیأت داوران است مگر آنکه با توجه به سیاق متن در این آیین داورى یا در موافقتنامه داورى، مراد از داور، یکی از اعضاى هیأت داوران باشد.

ج) «دیوان داورى مرکز داورى» هیأتى است که به موجب مقررات فصل پنجم از آیین نامه داخلى مرکز داورى در مورد تشکیلات و نحوه ارائه خدمات تشکیل مى شود و وظایف و صلاحیت های آن در آیین نامه تشکیلات مرکز داورى و نیز در این آیین داورى مشخص شده است.

چ) «قراردنامه داورى» عبارت است از صورت جلسه‌اى كه طبق ماده ۳۹ اين آيين داورى تنظيم مى‌شود.

ح) «مرکز داوری» عبارت است از مرکز داوری اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران که مطابق قانون اساسنامه تشکیل مرکز داوری اتاق ایران مصوب ۱۴/ ۱۱/ ۱۳۸۰ و در اجرای بند (ح) ماده ۵ قانون اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران (اصلاحی مصوب ۲۵/ ۹/ ۱۳۷۳) تشکیل شده است و مطابق قانون مذکور و نیز آیین‌نامه‌های داخلی مرکز داوری اداره می‌شود و به دعاوی که به آن ارجاع می‌شود رسیدگی می‌کند.

خ) «موافقتنامه داوری» توافقی است بین طرفین که به موجب آن حل و فصل تمام یا بعضی از اختلافاتی که در مورد یک یا چند رابطه حقوقی معین اعم از قراردادی یا غیر قراردادی به وجود آمده یا ممکن است در آینده پیش آید، به داوری مرکز داوری ارجاع شود. موافقتنامه داوری ممکن است به صورت شرط داوری در ضمن قرارداد و یا به صورت قرارداد جداگانه باشد.

ماده ۲- مرکز داوری

مرکز داوری وظایف و اختیارات خود را از طریق هماهنگی، سازماندهی، نظارت و مدیریت جریان داوری انجام می‌دهد، بدون آنکه خود مباشرت به داوری کند.

ماده ۳- قلمرو اجرا

الف) کلیه اشخاصی که اهلیت اقامه دعوی دارند می‌توانند داوری در اختلافات خود را اعم از اینکه در مراجع قضایی طرح شده یا نشده باشد، با توافق به مرکز داوری ارجاع کنند. تراضی فوق شامل تراضی حاصل از موافقتنامه داوری و همچنین تراضی ناشی از مراجعه و پیشنهاد داوری توسط یکی از طرفین به داوری مرکز داوری و قبول آن از ناحیه طرف دیگر می‌باشد.

ب) رسیدگی داوری در کلیه دعاوی و اختلافاتی که به مرکز داوری ارجاع شود، مطابق مقررات این آیین داوری انجام می‌شود و در داوری‌های داخلی تابع مقررات باب هفتم قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ و در داوری‌های بین‌المللی تابع مقررات قانون داوری تجاری بین‌المللی مصوب ۱۳۷۶ خواهد بود.

تبصره- در دعاوی کوچک که خواسته آنها کمتر از پانصد میلیون ریال (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال) یا معادل ارزی آن یا معادل مبلغ مذکور در دعاوی غیر مالی باشد، طرفین می توانند توافق کنند که رسیدگی به صورت اختصاری انجام شود و از اجرای مواد ۳۹ و ۴۰ و ۵۳ این آیین نامه صرف نظر کنند یا مواعد مربوط را کوتاه نمایند.

ماده ۴- پذیرش آیین داورى مرکز داورى

تراضى بر ارجاع اختلاف به مرکز داورى، به منزله التزام و قبول این آیین داورى و سایر آیین نامه های داخلی مرکز داورى در مورد نحوه ارائه خدمات می باشد.

ماده ۵- انصراف از حق ایراد

در صورتی که هر یک از طرفین پس از علم به عدم رعایت مقررات این آیین داورى و یا شرایط قابل عدول موافقتنامه داورى، سکوت اختیار کرده و داورى را ادامه دهد و در مهلت مقرر ایراد خود را مطرح نکند، چنین تلقی خواهد شد که از حق ایراد خود صرف نظر کرده است.

فصل دوم- جریان داورى

ماده ۶- دادخواست داورى

الف) خواهان یا متقاضى داورى، باید دادخواست داورى خود را به دبیرخانه مرکز داورى تسلیم کند. دبیرخانه وصول آن را با قید تاریخ وصول، به خواهان و خوانده اعلام خواهد کرد.

ب) دادخواست داورى باید مشتمل بر موارد زیر باشد:

۱- مشخصات کامل طرفین همراه با ذکر نشانی پستی و الکترونیکی و هرگونه اسناد مثبت سمت؛ در صورتی که دعوی به نمایندگی یا وکالت طرح شده باشد.

۲- توضیح درباره ماهیت معامله یا قرارداد یا وقایعی که موجب بروز اختلاف شده و بیان منشأ ادعا و دلایل آن.

۳- تعیین خواسته دعوی و مبلغ آن، مگر آنکه خواسته غیر مالی باشد.

۴- توضیح درباره موافقتنامه داوری.

۵- در صورت امکان، اظهار نظر در مورد تعداد داوران و چگونگی انتخاب آنان با توجه به موافقتنامه داوری و نیز در صورت ضرورت، معرفی «داور» خود در داوری سه نفری.

۶- در صورتی که داوری بین‌المللی باشد، اظهار نظر در خصوص محل داوری، زبان داوری و قانون و قواعد حقوقی قابل اعمال.

تبصره- تسلیم درخواست داوری ناقص در دبیرخانه مرکز داوری، مادام که تکمیل نشده، تکلیفی برای مرکز ایجاد نمی‌نماید.

پ) در صورتی که دادخواست داوری راجع به معامله، قرارداد یا روابط حقوقی‌ای باشد که در مورد آن پیش از زمان تقدیم دادخواست بین همان طرفین، رسیدگی داوری در مرکز داوری شروع شده باشد، به درخواست هر یک از طرف‌ها، درخواست داوری جدید با پرونده داوری مقدم توأم می‌شود، به شرط آنکه در داوری مقدم هنوز قرارنامه داوری به امضای طرفین و «داور» نرسیده باشد یا توسط مرکز داوری تأیید نشده باشد و مانع قانونی هم برای ادغام پرونده‌ها وجود نداشته باشد. در صورتی که درخواست داوری جدید پس از امضاء یا تأیید قرارنامه داوری در پرونده مقدم شروع شده باشد، رسیدگی توأم به دو یا چند پرونده منوط به این است که «داور» پرونده مقدم، با توجه به ماهیت ادعاهای موضوع داوری جدید و نیز با توجه به مرحله داوری مقدم و سایر اوضاع و احوال، اجازه توأم نمودن دو پرونده را بدهد.

ماده ۷- پاسخ خواننده؛ دعوای تقابل

الف) پس از دریافت دادخواست داورى دبیرخانه مرکز داورى یک نسخه از دادخواست و اسناد و مدارک ضمیمه آن را جهت پاسخ گویى به خواننده، ابلاغ مى کند. خواننده باید در داورى داخلى ظرف ۱۰ روز و در داورى بین المللى ظرف ۳۰ روز از تاریخ ابلاغ دادخواست داورى، پاسخ خود را که مشتمل بر اطلاعات ذیل باشد، به دبیرخانه مرکز داورى تسلیم نماید:

۱- مشخصات کامل همراه با نشانی پستی و الکترونیکی و حسب مورد هرگونه اسناد مثبت سمت؛ در صورتی که دفاع به نمایندگی یا وکالت به عمل آید.

۲- پاسخ به ادعاها و خواسته، بیان ایرادات و مدافعات و ارائه هرگونه دلیل و اسناد و مدارک؛

۳- در صورت امکان، اظهار نظر در خصوص تعداد داوران و چگونگی انتخاب آنان با توجه به موافقتنامه داورى و نیز معرفی «داور» اختصاصی خود در داورى سه نفری؛

۴- در صورتی که داورى بین المللى باشد، اظهار نظر در خصوص محل داورى، زبان داورى و نیز قواعد حقوقی قابل اعمال.

ب) دبیرخانه مرکز داورى، نسخه ای از پاسخ خواننده به دادخواست داورى را به خواهان ابلاغ مى کند.

پ) در صورتی که خواننده ادعاهای متقابلی داشته باشد، باید ضمن پاسخ به دادخواست داورى، به دبیرخانه تسلیم و ثبت کند. دعوای متقابل باید مشتمل بر موارد زیر باشد:

۱- بیان ادعای متقابل و منشأ و دلایل آن.

۲- ذکر خواسته دعوای متقابل و بهای آن، مگر آنکه خواسته غیر مالی باشد؛

ت) دبیرخانه، ادعای متقابل خواننده را به خواهان ابلاغ مى کند و خواهان باید در داورى داخلى ظرف ۱۰ روز و در داورى بین المللى ظرف ۳۰ روز از تاریخ ابلاغ دعوای متقابل، لایحه جوابیه خود به دعوای متقابل را به دبیرخانه مرکز داورى تسلیم نماید.

ماده ۸- پس از تبادل لوایح اولیه به شرح فوق و تکمیل پرونده و تعیین «داور» طبق این آیین داورى و اعلام قبولی او، دبیرخانه پرونده را به «داور» تسلیم مى کند و داورى از تاریخ ابلاغ موضوع به طرفین و داور، شروع مى شود.

تبصره ۱- در مواردی که «داور» قبلاً توسط طرفین تعیین شده باشد و اعلام قبولی هم کرده باشد، دبیرخانه مرکز داورى پرونده را بدون انجام تبادل لوایح، به «داور» تسلیم می نماید و تبادل لوایح با نظر «داور» تعیین شده، انجام خواهد شد.

تبصره ۲- دبیرخانه مرکز داورى می تواند مواعد پیش بینی شده در این ماده را به درخواست خواهان یا خوانده حسب مورد، تمدید نماید، مشروط به اینکه متقاضی تمدید مهلت، حسب مورد، «داور» اختصاصی خود را معرفی نماید و یا درباره تعداد داوران و نحوه انتخاب ایشان اظهار نظر کرده باشد.

ماده ۹- آثار موافقت نامه داورى

الف) در کلیه مواردی که رسیدگی به اختلاف به مرکز داورى ارجاع می شود، رسیدگی طبق مقررات لازم الاجرا در زمان تقدیم دادخواست داورى به عمل خواهد آمد مگر اینکه طرفین توافق کرده باشند که داورى مطابق قواعد موجود در تاریخ انعقاد موافقتنامه داورى انجام شود.

ب) چنانچه خوانده از پاسخ به درخواست داورى مطابق ماده ۷ این آیین داورى امتناع کند، در صورتی که دیوان داورى مرکز احراز کند که ظاهراً موافقت نامه داورى بین طرفین منعقد شده است، داورى ادامه خواهد یافت، بدون اینکه تصمیم دیوان داورى در مورد وجود ظاهری موافقت نامه داورى، مانع طرح ایرادات راجع به وجود یا اعتبار موافقت نامه داورى نزد «داور» گردد. چنانچه دیوان داورى مرکز داورى وجود ظاهری موافقت نامه داورى را احراز نکند عدم امکان ادامه داورى از طرف دبیرخانه مرکز به طرفین ابلاغ می شود، در این صورت هریک از طرفین می تواند اتخاذ تصمیم در مورد وجود یا فقدان موافقت نامه داورى را از دادگاه صلاحیت دار تقاضا کند.

پ) چنانچه هریک از طرفین دعوا قبل از نصب «داور» نسبت به وجود موافقت نامه داورى، اعتبار یا حوزه شمول آن ایراد کند، تصمیم گیری در مورد ایراد مطروحه با دیوان داورى مرکز داورى خواهد بود، بدون اینکه تصمیم دیوان داورى مانع طرح ایراد نزد «داور» باشد. در صورتی که دیوان داورى مرکز ایراد

را وارد تشخیص دهد، عدم امکان ادامه داورى از طرف دبیرخانه مرکز به طرفین ابلاغ می‌شود، و پرونده مختومه می‌شود. در این صورت هریک از طرفین می‌تواند به دادگاه صلاحیت‌دار مراجعه کند.

ت) عدم شرکت هر یک از طرفین در جلسات داورى یا هریک از مراحل آن مانع جریان داورى نخواهد بود، و «داور» می‌تواند با ادامه رسیدگی بر اساس دلایل و مدارک موجود مبادرت به صدور رأی نماید.

ث) ایراد به وجود یا اعتبار قرارداد اصلی رافع صلاحیت «داور» برای رسیدگی به چنین ایرادی نیست مشروط بر اینکه «داور» اعتبار موافقت‌نامه داورى را احراز کند. حتی اگر قرارداد اصلی وجود نداشته و یا باطل باشد، «داور» می‌تواند درباره حقوق طرفین رسیدگی کرده و نسبت به ادعاها ایرادات آن‌ها اتخاذ تصمیم کند و به هر حال شرط داورى، مستقل از قرارداد اصلی است.

ماده ۱۰- تعداد داوران و نحوه انتخاب ایشان

الف) طرفین می‌توانند ضمن موافقت‌نامه داورى یا به موجب توافق‌نامه جداگانه، در خصوص تعداد و نحوه انتخاب داور یا داوران، توافق نمایند. در صورت فقدان چنین توافقی و نیز در صورتی که بین طرفین در این خصوص اختلاف باشد، به ترتیب زیر اقدام خواهد شد و رجوع طرفین به مرکز داورى به منزله قبول ترتیبات زیر می‌باشد:

مرکز داورى با توجه به موضوع دعوى، یک نفر را به عنوان «داور» انتخاب می‌نماید و به طرفین اعلام می‌کند تا اگر اعتراض یا جهات رد نسبت به «داور» مذکور وجود دارند، ظرف مهلت پانزده (۱۵) روز پس از معرفی داور به دبیرخانه، اعلام کنند.

چنانچه هریک از طرفین ظرف مهلت مقرر اعتراض یا جهات رد موجهی نسبت به «داور» منتخب اعلام نمایند و مورد قبول مرکز واقع شود، مرکز داورى فرد دیگری را معرفی خواهد نمود، در غیر این صورت همین که «داور» منتخب مرکز قبولی خود را اعلام کرد، مرکز داورى پرونده را به او تسلیم می‌کند.

ب) در مواردی که توافق شده هیأت داورى تشکیل شود، به ترتیب زیر عمل می‌شود:

۱- هریک از طرفین مکلف است «داور» اختصاصی خود را ظرف مدتی که مرکز تعیین می‌کند انتخاب و معرفی کند و سپس طرفین یا با موافقت طرفین، داوران اختصاصی ایشان، مکلفند ظرف مدت ده (۱۰) روز «داور» سوم (سرداور) را به اتفاق تعیین و معرفی نمایند.

۲- در صورتی که طرفین ظرف مهلت مقرر داوران اختصاصی خود یا سرداور را انتخاب و معرفی نکنند، مرکز داوری حسب مورد، «داور» طرف ممتنع یا سرداور (یا هردو) را، انتخاب و معرفی می نماید تا اگر هریک از طرفین اعتراض یا جهات رد نسبت به «داور» اختصاصی طرف دیگر یا سرداور دارند، ظرف مهلت پانزده (۱۵) روز پس از معرفی «داور» به دبیرخانه مرکز اعلام کنند.

تبصره - رسیدگی به اعتراض یا جهات رد نسبت به «داور» یا سرداور که در این مرحله مطرح شود، با مرکز داوری است و تصمیم مرکز در این خصوص قطعی است و در صورتی که اعتراض یا جهات رد موجه باشد و مورد قبول قرار گیرد، مرکز داوری فرد دیگری به ترتیب فوق انتخاب می کند.

ماده ۱۱- علاوه بر موارد فوق، در موارد زیر نیز مرکز داوری حسب مورد، اقدام به تعیین «داور» خواهد کرد:

۱- چنانچه طبق موافقتنامه داوری انتخاب «داور» یا هیأت داوری یا سرداور برعهده شخص ثالث باشد و شخص مذکور در مهلت مقرر «داور» یا هیأت داوری را معرفی نکند.

۲- چنانچه شخص ثالث منتخب ایشان تعیین «داور» یا هیأت داوری یا سرداور را به مرکز داوری واگذار کرده باشد.

۳- چنانچه «داور» یا داوران یا سرداور تعیین شده، پیشنهاد داوری را رد کنند یا اعلام قبولی نکنند یا به ایشان دسترسی نباشد.

ماده ۱۲- هرگاه در موافقتنامه داوری طرفین ملتزم شده باشند که در صورت بروز اختلاف، شخص یا اشخاص معینی داوری نمایند و آن شخص یا اشخاص ظرف مهلت مقرر اعلام قبولی نکنند یا داوری را رد کنند یا به ایشان دسترسی نباشد و یا به هر دلیل نخواهند یا نتوانند به عنوان «داور» رسیدگی کنند، مرکز داوری، جریان داوری را متفی و نتیجه را به طرفین اعلام خواهد کرد، مگر آنکه طرفین، در مورد روش دیگری برای انتخاب «داور» توافق نمایند، یا انتخاب «داور» یا داوران را به مرکز داوری محول نمایند.

ماده ۱۳- انتخاب و تعیین «داور» یا هیأت داورى توسط طرفین یا مرکز داورى همواره باید از بین داوران معتمد مرکز داورى انجام شود، مع ذلک، طرفین می‌توانند، «داور» مورد نظر خود از خارج از فهرست داوران معتمد مرکز انتخاب نمایند، مشروط به اینکه شخص منتخب واجد شرایط لازم باشد و نام او به عنوان «داور» داوران معتمد مرکز به تصویب هیأت مدیره مرکز برسد.

تبصره- مرکز داورى مکلف است در انتخاب و تعیین «داور» یا هیأت داوران، کلیه شرایطی را که طرفین در موافقتنامه داورى تعیین کرده‌اند، رعایت نموده و با توجه به موضوع دعوى، شخص یا اشخاص واجد شرایط را انتخاب و تعیین کند.

ماده ۱۴- در داورى‌های بین‌المللی «داور» منفرد یا سرداور نباید با اصحاب دعوى هم تابعیت باشد، مگر اینکه طرفین طور دیگری توافق کرده باشند.

ماده ۱۵- داورى چند جانبه

در صورتی که داورى بیش از دو طرف داشته باشد و طرف‌ها در مورد تعیین «داور» به نحو دیگری توافق نکرده باشند، به ترتیب زیر عمل خواهد شد:

۱- برای خواهان واحد، یک «داور» و در صورت تعدد خواهان‌ها، مشترکاً یک «داور» تعیین خواهد شد. «داور» خوانده یا خواندگان متعدد نیز به همین روش تعیین می‌شود.

۲- چنانچه خواهان‌ها یا خواندگان متعدد ظرف مهلت مقرر، در مورد تعیین «داور» مشترک به توافق نرسند، مرکز داورى، «داور» اختصاصی هر یک از طرفین متعدد (خواهان‌ها یا خواندگان) را انتخاب و تعیین خواهد کرد.

۳- در داورى‌های چند جانبه، انتخاب سرداور بر عهده داوران اختصاصی طرفین است و در صورتی که ظرف مدت ۱۵ روز از تاریخى که مرکز داورى تعیین می‌کند به توافق نرسند، سرداور توسط مرکز داورى تعیین می‌گردد.

۴- هرگاه در داورى‌هاى چند جانبه، در مورد خواهان يا خوانده بودن يك يا چند طرف داورى اختلاف باشد، هيات داورى مركب از سه نفر به انتخاب مركز داورى خواهد بود و مركز داورى با توجه به مفاد موافقتنامه داورى در مورد شرايط «داور» و نيز با توجه به موضوع دعوى، هيات داورى انتخاب و تعيين مى‌كند.

۵- ساير امور مربوط به داورى‌هاى چند جانبه از جمله تعويض «داور» يا جرح داور، تابع مقرراتى است كه براى داورى‌هاى دو جانبه مقرر شده است.

ماده ۱۶- محل داورى

الف) در داورى‌هاى داخلى، محل انجام داورى در مقر مركز داورى خواهد بود، مگر اينكه طرفين، با توافق صريحاً محل ديگرى را تعيين نمايند.

ب) در داورى‌هاى بين‌المللى انتخاب محل داورى با طرفين است و در صورت عدم توافق، مركز داورى با توجه به اوضاع و احوال پرونده و سهولت دسترسى طرفين، محل را تعيين مى‌كند.

پ) در داورى‌هاى بين‌المللى، «داور» مى‌تواند براى شور، استماع طرفين يا شهود يا كارشناسان، يا بازرسى كالا يا اسناد و مدارك، در هر محلى كه مقتضى بداند تشكيل جلسه دهد، مگر اينكه طرفين طور ديگرى توافق کرده باشند. به هر حال، رأى داورى در محل داورى صادر خواهد شد.

ماده ۱۷- زبان داورى

الف) در داورى‌هاى داخلى زبان داورى، فارسى است و در صورتى كه اسناد و مدارك مورد استناد به زبان ديگرى باشد، طرفى كه چنين مداركى را ارائه و به آنها استناد مى‌كند، مكلف است ترجمه فارسى آن را تهيه و تسليم كند، مگر اينكه «داور» ترجمه رسمى آنها را لازم بداند.

ب) در داورى‌هاى بين‌المللى، انتخاب زبان داورى با طرفين است و در صورتى كه در اين خصوص توافق حاصل نشود، «داور» با توجه به قرارداد و اوضاع و احوال پرونده زبان داورى را تعيين مى‌كند.

ماده ۱۸- ابلاغ اوراق و اخطاریه‌ها، مواعد

الف) طرفین باید کلیه لوايح و مراسلات خود با یکدیگر و با «داور» را همراه با مدارک پیوست، به تعداد طرف‌های دعوی و «داور» یا داوران، به اضافه یک نسخه برای مرکز داورى، به دبیرخانه مرکز داورى تسلیم نمایند.

ب) کلیه مکاتبات، دستورات و درخواست‌ها، تصمیمات و قرارها که «داور» در جریان رسیدگی صادر یا اتخاذ می‌کند، از طریق و توسط دبیرخانه مرکز داورى به طرفین، ابلاغ و پیگیری می‌شود.

پ) در داورى‌هایی که به مرکز داورى ارجاع می‌شود، امر ابلاغ اوراق و نیز رأی داورى توسط دبیرخانه مرکز داورى انجام می‌شود، مگر اینکه طرفین طریق دیگری برای ابلاغ تعیین و توافق کرده باشند.

ت) ابلاغ کلیه اوراق و مکاتبات به نشانی‌های اعلام شده طرفین در موافقتنامه داورى یا هر نشانی دیگری که طرفین متعاقباً اعلام کرده باشند، به عمل خواهد آمد. در صورتی که هیچ یک از نشانی‌های فوق در دسترس نباشد یا امکان ابلاغ در آن نشانی وجود نداشته باشد، ارسال اوراق به آخرین محل تجارت یا محل سکونت طرف داورى، یا به هر محل دیگری که در پرونده مطروحه سابقه ابلاغ داشته باشد، ابلاغ شده محسوب می‌شود.

ث) امر ابلاغ می‌تواند از طریق تحویل در قبال رسید، نامه سفارشی، دورنگار، تلکس، تلگرام، پست الکترونیکی که متضمن ثبت و ضبط سابقه ارسال و وصول به گیرنده باشد، انجام گیرد. در موارد زیر اوراق مربوط، ابلاغ شده محسوب می‌شود:

وصول آن به مخاطب به نظر «داور» یا مرکز داورى محرز باشد؛

مخاطب بر طبق ابلاغیه مربوط، اقدامی کرده باشد؛

مخاطب نفیاً یا اثباتاً پاسخ داده باشد.

ابلاغ به محلی باشد که سابقه ابلاغ داشته باشد.

ابلاغ در جلسه داورى واقع شود.

ماده ۱۹- تاریخ ابلاغ، همان تاریخی است که مخاطب یا نماینده او، برگ مربوط را دریافت کرده یا تاریخی است که اوراق مربوط مطابق بند پ، ت یا ث ماده ۱۸، ابلاغ شده یا عرفاً و نوعاً اوراق دریافت شده محسوب شود و سابقه آن در دبیرخانه مرکز داوری ثبت شده باشد.

ماده ۲۰ - مهلت‌های مقرر در این آیین داوری بدون احتساب روز ابلاغ و اقدام، محاسبه می‌شود. چنانچه روز آخر مواعد، در محل ابلاغ تعطیل رسمی یا روز غیرکاری باشد، نخستین روز کاری بعدی، آخرین روز مهلت محسوب خواهد گردید. تعطیلات رسمی و روزهای غیرکاری داخل در مواعد و جزء مهلت محسوب خواهد شد.

به مهلت‌های مقرر در این آیین‌نامه نسبت به اشخاصی که مقیم خارج از کشور می‌باشند، یک ماه اضافه می‌گردد.

ماده ۲۱- در صورتی که اوضاع و احوال اقتضاء کند، «داور» می‌تواند مهلت‌ها و مواعد پیش‌بینی شده در این آیین داوری را تمدید کند به نحوی که هریک از طرفین بتواند به مسئولیت و وظایف خود در جریان داوری عمل کند.

فصل سوم- شرایط داور، جرح داور و تشریفات آن

ماده ۲۲- استقلال و بی طرفی داور

الف) «داور» باید در تاریخ تعیین و انتخاب به این سمت و شروع بکار و نیز در طول جریان رسیدگی داوری تا زمان صدور رأی، علاوه بر داشتن اوصاف قانونی و شرایط مقرر در موافقتنامه داوری، بی طرف و مستقل باشد و ذینفع در قضیه نباشد.

ب) «داور» باید همزمان با قبول سمت، اعلامیه ای مکتوب مبنی بر تأیید بی طرفی و استقلال خود امضاء و به دبیرخانه مرکز داوری تسلیم کند و مکلف است هرگونه واقعیت یا اوضاع و احوالی را که ممکن است استقلال او را نزد طرفین با تردید مواجه سازد، در اعلامیه مذکور ذکر نماید. چنانچه اعلامیه بی طرفی و استقلال «داور» متضمن چنین اطلاعاتی باشد، دبیرخانه مراتب را به طرفین ابلاغ می‌کند و

مهلتی را جهت اظهار نظر آنان تعیین می‌نماید. پس از وصول نظرات طرفین، دیوان داوری مرکز داوری در خصوص اعلامیه «داور» و اظهارات طرفین رسیدگی و تصمیم مقتضی اتخاذ می‌کند.

پ) پس از شروع داوری نیز «داور» مکلف است هرگونه واقعیت یا اوضاع و احوال را که احیاناً در جریان داوری حادث شود و موجب تردید در بی طرفی و استقلال او گردد، فوراً و به صورت کتبی به دبیرخانه مرکز و به طرفین اعلام نماید.

ماده ۲۳- موارد جرح داور

«داور» در صورتی قابل جرح است که اوضاع و احوال موجود، باعث تردید موجهی نسبت به بی طرفی و استقلال او شود و یا واجد اوصافی که طرفین تعیین کرده‌اند، نباشد. هریک از طرفین تنها به استناد دلایلی که پس از تعیین «داور» از آن مطلع شده‌اند، می‌تواند داوری که خود تعیین کرده یا در جریان تعیین او مشارکت داشته، جرح کند.

الف) در داوری‌های داخلی، اشخاص زیر را هر چند با تراضی نمی‌توان به عنوان «داور» انتخاب نمود و از موجبات رد و جرح «داور» است:

۱- اشخاصی که بی طرفی و استقلال ایشان در موضوع داوری، محل تردید باشد؛

۲- اشخاصی که فاقد اهلیت قانونی هستند؛

۳- اشخاصی که به موجب حکم قطعی دادگاه و یا در اثر آن از داوری محروم شده‌اند؛

۴- کلیه قضات و کارمندان اداری شاغل در محاکم قضایی.

ب) در داوری‌های داخلی، اشخاص زیر، را نمی‌توان به عنوان «داور» معرفی و منصوب کرد مگر با تراضی طرفین:

۱- کسانی که سن آنها کمتر از ۲۵ سال تمام باشد؛

۲- کسانی که در دعوی ذی نفع باشند؛

۳- کسانی که با یکی از اصحاب دعوا قرابت سببی یا نسبی تا درجه دوم از طبقه سوم داشته باشند.

۴- کسانی که قیم یا کفیل یا وکیل یا مباشر امور یکی از اصحاب دعوا می‌باشند؛ یا یکی از اصحاب دعوا مباشر امور آن‌ها باشد.

۵- کسانی که خود یا همسرشان وارث یکی از اصحاب دعوا باشند؛

۶- کسانی که خود یا همسرشان با یکی از اصحاب دعوا یا با اشخاصی که قرابت نسبی یا سببی تا درجه دوم از طبقه سوم با یکی از اصحاب دعوا دارند، در گذشته یا حال دعوی کیفری داشته باشند.

۷- کسانی که خود یا همسرشان و یا یکی از اقربای سببی یا نسبی تا درجه دوم از طبقه سوم او با یکی از اصحاب دعوا یا زوجه و یا یکی از اقربای نسبی یا سببی تا درجه دوم از طبقه سوم او دعوی حقوقی داشته باشد.

۸- کارمندان دولت در حوزه مأموریت آنان.

ماده ۲۴- تشریفات جرح، تعویض داور به علت قصور یا عدم امکان انجام وظیفه داور

الف) طرفین می‌توانند در مورد تشریفات جرح «داور» توافق نمایند. در غیر این صورت طرفی که قصد جرح «داور» را دارد، باید ظرف ۱۵ روز از تاریخ وصول قبولی «داور» مربوط، یا در صورتی که جهات رد و جرح «داور» بعداً در جریان داوری حادث شود، ظرف ۱۵ روز از تاریخ اطلاع از هرگونه اوضاع و احوال مذکور در ماده ۲۳ این آیین داوری، دلایل جرح را همراه با ادله و مدارک مثبت، طی لایحه ای همزمان کتباً به دبیرخانه مرکز داوری، «داور» مربوط، سایر داوران (در صورتی که هیأت داوران تشکیل شده باشد) و طرف‌های دیگر داوری اعلام کند.

ب) «داور» مکلف است ظرف ۱۰ روز از تاریخ دریافت جرح، در مورد آن اعلام نظر کند و کتباً به طرفین و به مرکز داوری اطلاع دهد. در صورتی که «داور» مربوط جرح را نپذیرد، طرفی که «داور» را جرح کرده می‌تواند ظرف ۲۰ روز از ابلاغ تصمیم مذکور، به دیوان داوری مرکز داوری (موضوع فصل پنجم آیین‌نامه داخلی مرکز داوری در مورد تشکیلات) مراجعه و درخواست رسیدگی و اتخاذ تصمیم کند.

پ) دیوان داوری مرکز داوری قبل از تصمیم‌گیری راجع به جرح، مراتب را از طریق دبیرخانه مرکز به «داور» یا داوران مورد جرح، طرف مقابل و نیز سایر اعضای هیأت داوری اطلاع می‌دهد و مهلت مناسب

و معقولی جهت اظهار نظر آن‌ها تعیین می‌کند. اظهار نظر کتبی هریک از طرفین و «داور» یا داوران در خصوص جرح به طرفین و سایر داوران ابلاغ می‌شود.

ماده ۲۵- در صورتی که «داور» از دادن رأی امتناع ورزد و یا در جلسه داوری دوبار متوالی حضور پیدا نکند یا در انجام وظیفه قصور کند، و هم‌چنین در صورتی که «داور» به عللی از قبیل مسافرت، غیبت طولانی، عدم دسترسی، اشتغال یا بیماری و امثال آن، قادر به انجام وظیفه نباشد، هریک از طرفین می‌تواند مراتب را همراه با ادله و مدارک مثبت به همزمان به دبیرخانه مرکز داوری، «داور» مربوط، سایر داوران (در صورتی که هیأت داوری تشکیل شده باشد) و طرف‌های دیگر دعوی اعلام و درخواست تعویض او را بنمایند.

تبصره - در صورتی که بین طرفین در خصوص موارد فوق اختلاف باشد، دیوان داوری مرکز نسبت به موضوع رسیدگی و اتخاذ تصمیم می‌کند.

ماده ۲۶- تصمیم دیوان داوری مرکز در مورد جرح یا تعویض «داور» قطعی است و دیوان مکلف نیست دلایل خود را اعلام کند.

ماده ۲۷- اعلام جرح، یا درخواست تعویض «داور» به علت قصور یا عدم امکان انجام وظیفه «داور» مادام که تعیین تکلیف نشده، مانع از ادامه رسیدگی «داور» و صدور رأی نیست.

ماده ۲۸- تعیین داور جانشین

هرگاه مأموریت «داور» به موجب یکی از موارد مذکور در ماده ۲۳ و ماده ۲۵ یا به علت استعفای او با توافق طرفین، و یا به جهات و دلایل قانونی دیگری، خاتمه پذیرد و نیز در صورت حجر یا فوت داور، جانشین او مطابق مقررات حاکم بر داوری و نیز این آیین داوری در مورد انتخاب داور، تعیین می‌شود.

تبصره- «داور» جانشین مکلف است با توجه به لوایح طرفین و رسیدگی‌های انجام شده تا زمان انتخاب او، رسیدگی را ادامه دهد، مگر اینکه با ذکر ادله موجه، تجدید تمام یا بخشی از رسیدگی‌های قبلی را ضروری بدانند.

فصل چهارم- صلاحیت داور

ماده ۲۹- اتخاذ تصمیم در مورد صلاحیت

الف) «داور» می‌تواند در مورد حدود صلاحیت خود و همچنین درباره وجود و یا اعتبار موافقتنامه داوری، نفیاً و یا اثباتاً اتخاذ تصمیم نماید. ارجاع اختلافات و دعوی به مرکز داوری، به منزله پذیرش این اختیار «داور» خواهد بود.

ب) شرط داوری که به صورت جزئی از یک قرارداد باشد، به عنوان موافقتنامه مستقل تلقی می‌شود و تصمیم «داور» در خصوص بطلان و ملغی‌الاثربودن اصل قرارداد، تأثیری در شرط داوری ندارد و فی نفسه به منزله بطلان یا عدم اعتبار شرط داوری مندرج در قرارداد نخواهد بود.

ماده ۳۰- ایراد به صلاحیت «داور» باید همزمان با تسلیم اولین جواب و لایحه دفاعیه اعلام گردد. صرف تعیین «داور» و یا مشارکت در تعیین «داور» توسط هریک از طرفین مانع از ایراد او به صلاحیت داوری نخواهد بود. ایراد به خروج «داور» از حدود صلاحیت در جریان رسیدگی داوری، باید به محض بروز و اطلاع از آن، اعلام گردد، مع ذلک در صورتی که «داور» تأخیر در ایراد در موارد مذکور را موجه تشخیص دهد، می‌تواند ایراد خارج از موعد را بپذیرد.

ماده ۳۱- در صورت ایراد به صلاحیت «داور» و یا ایراد به وجود و یا اعتبار موافقتنامه داوری، «داور» باید به عنوان یک امر مقدماتی و قبل از ورود به ماهیت دعوی، نسبت به آن اتخاذ تصمیم کند، مگر اینکه «داور» با توجه به موضوع ایراد و ادله آن، اتخاذ تصمیم راجع به ایراد را به رسیدگی در مورد ماهیت دعوی، موکول نماید.

ماده ۳۲- اتخاذ تصمیم «داور» در مورد ایراد خروج «داور» از حدود صلاحیت که سبب آن در حین رسیدگی حادث می‌شود، می‌تواند در ضمن رأی ماهوی به عمل آید.

ماده ۳۳- در صورتی که رأی «داور» بر رد ایراد و قبول صلاحیت خود باشد، اعتراض به رأی مذکور مانع ادامه رسیدگی و صدور رأی نخواهد بود.

ماده ۳۴- در صورتی که طرفین درباره موارد مذکور در این فصل به نحو دیگری توافق کرده باشند، بر طبق آن عمل خواهد شد.

ماده ۳۵- دستور موقت

الف) «داور» می‌تواند در امور مربوط به موضوع اختلاف که محتاج به تعیین تکلیف فوری است، به درخواست هرکدام از طرفین دستور موقت صادر نماید. دستور موقت باید مستدل باشد جهت یا جهات ضرورت تعیین تکلیف فوری باید مشخص شود.

ب) هرگونه ادعا یا اختلاف طرفین در مورد خسارت ناشی از اجرای دستور موقت، به داوری مرکز داوری ارجاع می‌شود. در صورتی که دستور موقت قبل از شروع داوری صادر شود، متقاضی مکلف است دعوای ماهوی خود را ظرف ۱۰ روز از تاریخ ابلاغ دستور موقت طرح نماید در غیر این صورت از دستور موقت رفع اثر می‌شود.

پ) «داور» می‌تواند مقرر نماید که متقاضی دستور موقت، تأمین مناسبی مانند وجه نقد یا اوراق و اسناد بهادار یا ضمانت‌نامه بانکی به منظور جبران خسارت ناشی از اجرای دستور موقت، نزد مرکز داوری بسپارد.

چنانچه طرف دیگر، تأمینی بدهد که متناسب با موضوع دستور موقت باشد، «داور» از دستور موقت رفع اثر خواهد کرد.

ت) مراجعه به محاکم دادگستری و درخواست دستور موقت در موارد استثنائی، قبل از داوری یا حین داوری به معنای عدول و نقض موافقتنامه داوری نیست و مانع از رسیدگی داوری نخواهد بود. تقاضای

دستور موقت از محاکم دادگستری توسط هر یک از طرفین و نیز دستور صادره باید توسط متقاضی و بدون تأخیر به دبیرخانه مرکز اطلاع داده شود.

تبصره - ارجاع اختلافات و دعاوی به مرکز داوری، به منزله پذیرش اختیارات «داور» در صدور دستور موقت و اخذ تأمین مناسب است و طرفین ملزم به رعایت مفاد دستور می‌باشند.

فصل پنجم - رسیدگی داوری

ماده ۳۶- تسلیم پرونده به «داور»

بلافاصله پس از انتخاب «داور» واحد یا تشکیل هیأت داوری و اخذ قبولی داور یا داوران، دبیرخانه مرکز داوری پرونده را جهت رسیدگی در اختیار آنان قرار می‌دهد، مشروط بر اینکه آن قسمت از هزینه‌های داوری که دبیرخانه در این مرحله مطالبه کرده است، تأدیه شده باشد.

ماده ۳۷- اداره داوری

الف) اداره جریان داوری بر عهده داور واحد و در صورت تشکیل هیأت داوران، با سرداور خواهد بود.

ب) رفتار مرکز داوری و داور با طرفین باید با رعایت مساوات، بی‌طرفانه و منصفانه باشد و با لحاظ مدت داوری به هر کدام از آنان فرصت کافی برای طرح ادعا یا دفاع و ارائه دلایل داده شود.

ماده ۳۸- معرفی وکیل یا نماینده

هر یک از طرفین می‌تواند برای خود وکیل یا نماینده یا مشاور انتخاب و کتباً معرفی نماید.

ماده ۳۹- قرارنامه داوری و برنامه زمان بندی

الف) «داور» مکلف است پس از تحویل گرفتن پرونده از دبیرخانه، ظرف ۱۵ روز بر اساس آخرین لوایح و اظهارات طرفین، و عندالاجتضاء با حضور ایشان، «قرارنامه داوری» را تنظیم نماید. دبیرخانه می تواند این مدت را به درخواست «داور» که باید موجه باشد، تمدید کند.

قرارنامه داوری باید مشتمل بر موارد زیر باشد:

- ۱ - نام و مشخصات کامل طرفین؛
- ۲ - نشانی اقامتگاه طرفین که ابلاغ ها و مراسلات در جریان داوری باید به آن جا ارسال شود؛
- ۳ - خلاصه ای از ادعاها و مدافعات طرفین و خواسته هر یک از ایشان و تا حدودی که در این مرحله ممکن باشد، ذکر مبلغ خواسته اصلی و خواسته متقابل؛
- ۴ - در صورت امکان، تحریر محل نزاع و موضوعاتی که باید تصمیم گیری شوند؛
- ۵ - نام و مشخصات و نشانی اقامتگاه «داور» یا داوران؛
- ۶ - محل داوری و زبان داوری (در داوری های بین المللی)؛
- ۷ - قوانین و قواعد حقوقی حاکم بر موضوع دعوی
- ۸ - ذکر اختیارات «داور» از قبیل تفویض اختیار برای تعیین و تمدید مدت داوری به داور، نحوه تعیین کارشناس، نحوه استماع کارشناس و شهود، اختیار صدور رأی بر اساس صلح و سازش یا انصاف، نحوه صدور دستور موقت و نحوه اخذ تضمین مناسب برای دستور موقت؛
- ۹ - هرگونه اختیار و موضوع دیگری که برای حل و فصل اختلاف از طریق داوری لازم باشد.

ب) قرارنامه داوری باید به امضای طرف ها و «داور» برسد.

پ) اگر هر یک از طرف ها از مشارکت در تنظیم قرارنامه داوری یا از امضای آن امتناع ورزد، یا به او دسترسی نباشد، «داور» باید قرارنامه داوری را پس از امضاء جهت تأیید به مرکز داوری تسلیم کند. با امضای قرارنامه داوری مطابق این ماده یا تأیید آن توسط مرکز داوری، جریان داوری ادامه می یابد.

ماده ۴۰- در داوری‌های بین‌المللی، «داور» باید حین تنظیم قرارنامه داوری یا در اسرع وقت ممکن پس از آن، با مشورت طرفین برنامه زمان بندی را که در نظر دارد داوری را مطابق آن انجام دهد، جداگانه تنظیم و برای طرفین و مرکز داوری ارسال کند. هرگونه اصلاح و تغییر در برنامه زمان بندی باید به طرفین و مرکز اطلاع داده شود.

ماده ۴۱- اصلاح ادعا یا دفاع

چنانچه بین طرفین ترتیب دیگری مقرر نشده باشد، هیچ‌یک از طرفین نمی‌تواند ادعای جدیدی به غیر از آنچه در قرارنامه داوری ذکر شده، طرح کند. مگر آنکه «داور» با توجه به ماهیت ادعای جدید و سایر اوضاع و احوال، آن را موجب تأخیر در رسیدگی یا تبعیض نسبت به طرف دیگر تشخیص ندهد. در هر حال، در صورت اصلاح یا تکمیل ادعا یا دفاع باید به طرف مقابل اجازه و مهلت پاسخ گویی داده شود.

ماده ۴۲- قانون حاکم

الف) «داور» مکلف است براساس قانون و قواعد حقوقی قابل اعمال رأی دهد.

ب) در داوری‌های بین‌المللی «داور» مکلف است قانون منتخب طرفین را اعمال کند و در صورتی که طرفین قانون حاکم را انتخاب نکرده باشند، طبق قواعد تعارضی که «داور» مناسب تشخیص دهد قانون مناسب را تعیین و مطابق آن رأی دهد.

پ) تعیین قانون یک کشور به هر نحو که صورت گیرد، به منزله ارجاع به قوانین ماهوی آن کشور است و شامل حل تعارض آن نمی‌شود، مگر طرفین طور دیگری توافق نموده باشند.

ت) «داور» مکلف است در کلیه موارد، مطابق مفاد قرارداد تصمیم بگیرد و عرف و عادت تجاری ذی ربط را رعایت کند.

ث) «داور» در صورتی حق دارد براساس کدخدا منشی و انصاف رأی دهد که طرفین صریحاً چنین اختیاری به او داده باشند.

ماده ۴۳- جلسه استماع و رسیدگی

الف) پس از تسلیم پرونده به «داور»، هرگونه تبادل لوایح زیر نظر «داور» انجام می‌شود، مع ذلک در صورتی که «داور» تشخیص دهد که با توجه به موضوع پرونده، نیازی به تبادل لوایح بیشتر نیست می‌تواند براساس لوایح و اسناد و مدارک موجود در پرونده، رسیدگی و رأی صادر کند.

ب) در صورتی که «داور» با توجه به موضوع پرونده، اخذ توضیح از طرفین یا ملاحظه اصول اسناد و مدارک را لازم بداند، می‌تواند دستور تشکیل جلسه استماع را با ذکر محل، تاریخ و ساعت تشکیل جلسه، صادر و به طرفین ابلاغ کند. به هر حال، در صورتی که یکی از طرفین در زمان مناسب درخواست تشکیل جلسه استماع نماید، «داور» مکلف است جلسه را برگزار کند. «داور» می‌تواند برای تسهیل رسیدگی موضوعات یا سؤالاتی که باید در جلسه استماع پاسخ داده شود، تعیین و برای طرفین ارسال کند.

پ) چنانچه «داور» تشکیل جلسه رسیدگی برای بازرسی کالا و یا معاینه سایر اموال و یا مستندات طرفین را ضروری بداند، باید موعد و مکان جلسه را تعیین و به طرفین و سایر اشخاصی که باید حضور یابند، ابلاغ کند.

ت) «داور» می‌تواند پس از مشورت با طرفین، جلسات استماع، بازرسی اموال یا مستندات یا شور را در هر محلی که لازم و مقتضی بداند تشکیل دهد، مگر طرفین طور دیگری توافق کرده باشند.

ث) جلسات استماع و رسیدگی داوری غیرعلنی است، مگر آنکه طرفین به طور کتبی بر خلاف آن توافق کنند. به هر حال، «داور» باید برای حفظ اسرار تجاری و اطلاعات محرمانه، اقدامات لازم را به عمل آورد.

ج) جلسات رسیدگی و استماع با حضور طرفین یا وکلا و نمایندگان آنان تشکیل می‌شود و هر یک از طرفین می‌تواند مشاور خود را نیز، همراه داشته باشد.

چ) «داور» می‌تواند هر زمان در جریان رسیدگی، به هر یک از طرفین ابلاغ کند لوایح یا ادله و مستندات تکمیلی ارائه کنند یا ایشان را برای ادای توضیح دعوت نماید.

الف) چنانچه خواهان بدون عذر موجه، لوایح و مدارک و ادله خود را ظرف مهلت مقرر تسلیم نکند و «داور» با اخذ توضیح از خواننده هم نتواند رأی بدهد، حسب مورد، قرار ابطال دادخواست دآوری را صادر خواهد کرد.

ب) در صورتی که خواننده از دادن لایحه دفاعیه قصور نماید، همچنین در صورتی که خواهان از دادن لایحه جوابیه به دعوای تقابل خواننده خودداری کند، بدون اینکه این قصورها فی نفسه به معنای قبول ادعای خواهان یا دعوای متقابل خواننده تلقی شود «داور» بر اساس مدارک موجود در پرونده رسیدگی و تصمیم مقتضی اتخاذ خواهد کرد.

پ) اگر هریک از طرفین با وجود ابلاغ مراتب به او، از حضور در جلسه استماع و یا ارائه اسناد و مدارک و ادله مورد استناد خویش ظرف مهلت مقرر، خودداری کند، «داور» می تواند بر اساس مدارک موجود رسیدگی و تصمیم مقتضی اتخاذ کند. در صورتی که هیچ یک از طرفین علیرغم دعوت قبلی برای ادای توضیح، حاضر نشوند و «داور» هم نتواند بدون اخذ توضیح در ماهیت دعوی رأی صادر کند، قرار ابطال دادخواست صادر می شود.

ماده ۴۵- شهادت

الف) در صورتی که هریک از طرفین جهت اثبات ادعا یا مدافعات خود به شهادت شهود استناد کند، باید قبل از تشکیل جلسه استماع، نام و مشخصات شهود و موضوع شهادت ایشان و ارتباط آن با موضوع دآوری را کتباً، تسلیم کند. در صورت احراز تأثیر مؤدای شهادت شهود و ارتباط آن با موضوع دعوی، «داور» مقرر می کند جلسه ای برای استماع شهادت تعیین و از طرفین و شهود جهت استماع شهادت دعوت به عمل می آورد و به طرف استناد کننده به شهادت شهود، تذکر داده می شود که شهود را در جلسه استماع حاضر کند. در صورت عدم حضور شهود بدون عذر موجه، شهادت شهود از عداد دلایل استناد کننده خارج می شود.

ب) شهادت شهود می تواند به صورت شهادت نامه کتبی امضا شده که صحت امضای شهود قابل احراز باشد، تسلیم گردد.

پ) هر يك از طرفين مي‌تواند در جلسه استماع و رسيدگي، تحت نظارت «داور» از شهود خود يا شهود طرف مقابل پرسش‌هايي را كه مرتبط با قضيه باشد، مطرح نمايد و «داور» نيز مي‌تواند رأساً پرسش‌هايي را از شهود به عمل آورد.

ت) صلاحيت‌هاي شهود و موارد جرح شاهد در داوري‌هاي داخلي به كيفيت مندرج در قانون آيين دادرسي مدني مصوب ۱۳۷۹ است و در داوري‌هاي بين‌المللي تابع مقررات حاكم بر داوري است و ارزيابي ارزش اثباتي شهادت شهود يا شهادتنامه كتبي با «داور» است.

ماده ۴۶- ارجاع امر به كارشناس

الف) «داور» مي‌تواند در مواردی كه لازم بداند رأساً و يا به درخواست هر يك از طرفين، موضوع را به كارشناسي يك يا چند نفر ارجاع دهد و مقرر كند كه هر كدام از طرفين هرگونه اطلاعات مرتبط را در اختيار كارشناس قرار دهد و موجبات دسترسي او را به مدارك مربوط، كالا يا ساير اموال و امكانه براي انجام معاينه و بازبيني، فراهم آورد مگر اينكه طرفين طور ديگري توافق كرده‌اند. دستمزد كارشناس و هزينه‌هاي آن برعهده متقاضی كارشناسي است و در صورتي كه متقاضی كارشناسي، دستمزد و هزينه‌هاي كارشناس را ظرف مهلتي كه «داور» تعيين مي‌كند نپردازد، كارشناسي از عداد دلايل او خارج مي‌شود.

ب) هرگاه قرار كارشناسي به تشخيص و نظر «داور» باشد، و «داور» نتواند بدون انجام كارشناسي رسيدگي و اتخاذ تصميم كند، پرداخت دستمزد و هزينه‌هاي كارشناسي بالمناصفه برعهده طرفين است و چنانچه طرفين دستمزد و هزينه كارشناسي را نپردازند و «داور» هم نتواند بدون انجام كارشناسي رسيدگي و اتخاذ تصميم كند، «داور» قرار ابطال دادخواست را صادر مي‌كند.

پ) در صورتي كه «داور» لازم بداند، مي‌تواند از كارشناس نظريه تكميلي بخواهد شركت كند و در صورت درخواست يكي از طرفين يا در صورتي كه «داور» لازم بداند، كارشناس بايد پس از تقديم گزارش كتبي براي اداي توضيح و پاسخ سؤالات در جلسه استماع شركت كند.

ت) نظريه كارشناسي به طرفين ابلاغ مي‌شود تا چنانچه اظهار نظري در خصوص آن دارند ظرف ۱۰ روز از ابلاغ، اعلام نمايند.

ث) هريك از طرفين مي‌تواند در مقام توجيه ادعا يا دفاع، رأساً مبادرت به اخذ نظر كارشناس كند و آن را به ضميمه لايحه تسليم كند و يا كارشناس يا كارشناسان مورد نظر خود را براي استماع نظريه ايشان

در جلسه رسیدگی به هزینه خود، معرفی کنند. ارزیابی ارزش اثباتی نظریه کارشناس منتخب هریک از طرفین، با «داور» است.

ج) دستمزد و هزینه‌های کارشناس با توجه به تعرفه‌های ذی‌ربط، تعیین می‌شود و به هرحال، هنگام صدور رأی جزو هزینه‌های داوری محسوب خواهد شد.

ماده ۴۷- ورود شخص ثالث

هرگاه شخص ثالثی در موضوع داوری برای خود مستقلاً حقی قائل باشد و یا خود را در محق شدن یکی از طرفین ذی‌نفع بداند، می‌تواند مادام که ختم رسیدگی اعلام نشده است وارد داوری شود، مشروط بر اینکه موافقتنامه داوری، «داور» تعیین شده و آیین داوری را بپذیرد و ورود وی مورد ایراد هیچ کدام از طرفین واقع نشود. در صورتی که یکی از طرفین به ورود شخص ثالث ایراد نماید، «داور» نخست در آن مورد اظهار نظر خواهد نمود و تصمیم وی قطعی است.

فصل ششم- ختم رسیدگی و صدور رأی

ماده ۴۸- ختم رسیدگی

الف) «داور» پس از احراز اینکه طرفین از فرصت کافی و معقول برای ارائه مطالب و دفاع برخوردار شده‌اند، و با رعایت مفاد ماده ۴۹ ختم رسیدگی را اعلام و مبادرت به اصدار رأی می‌نماید. پس از اعلام ختم رسیدگی، هیچ لایحه یا دلیل و مدرک جدیدی قابل طرح و ارائه نخواهد بود.

ب) «داور» می‌تواند در صورت تعدد دعاوی (اعم از اصلی و طاری) با تفکیک دعوایی که معد برای صدور رأی باشد، نسبت به آن ختم رسیدگی را اعلام و مبادرت به صدور رأی نماید و رسیدگی را نسبت به دعوی یا دعاوی دیگر ادامه دهد.

پ) «داور» مکلف است حداکثر ظرف ۲۰ روز پس از اعلام ختم رسیدگی، پیش نویس رأی داوری را قبل از امضاء، جهت اعمال مقررات ماده ۵۳ این آیین داوری به دبیرخانه مرکز داوری تسلیم کند. در صورتی که «داور» مهلت بیشتری لازم داشته باشد، می تواند با ذکر دلیل و موجبات تأخیر، مدت مذکور را یکبار تمدید کند.

ماده ۴۹- مهلت صدور رأی

الف) در داوری های داخلی، مدت داوری هایی که به مرکز ارجاع می شود سه ماه از تاریخ قبولی «داور» و اطلاع به طرفین است مگر اینکه طرفین طور دیگری توافق کرده باشند. تمدید مدت مذکور ولو کراراً، با توافق طرفین بلامانع است، مشروط به اینکه مدت جدیدی مشخص و تعیین شود. طرفین می توانند اختیار تمدید مدت داوری را به «داور» اعطا کنند یا مرکز داوری تفویض کنند.

ب) در داوری های بین المللی «داور» مکلف است ظرف ۶ ماه از تاریخ نهایی شدن قرارنامه داوری طبق ماده ۳۹ این قواعد داوری، رسیدگی و رأی صادر کند. در صورتی که اوضاع و احوال پرونده اقتضاء کند که مدت مذکور تمدید شود، «داور» مکلف است مراتب تمدید را به طرفین و دبیرخانه مرکز داوری اعلام کند.

ماده ۵۰- رأی مبتنی بر سازش طرفین

الف) چنانچه طرفین در جریان رسیدگی، اختلافات خود را از طریق سازش فیصله دهند، «داور» به درخواست طرفین مراتب وقوع سازش را همراه با شرایط سازش و نحوه فیصله دعوی، به صورت گزارش اصلاحی تنظیم و رأی سازشی صادر می نماید و قرار سقوط دعوی صادر می کند.

ب) رأی سازشی که به صورت فوق صادر می شود، برای طرفین قطعی و لازم الاجرا است.

ماده ۵۱- اخذ تصمیم توسط هیأت داوران

الف) در مواردی که رسیدگی به وسیله هیأتی از داوران به عمل می آید، اعضای هیأت داورى باید از تاریخ و محل جلسه ای که برای رسیدگی و مشاوره و یا صدور رأی تشکیل می شود، مطلع باشند.

ب) تصمیم «هیأت داوران» با اکثریت آراء، معتبر است، مگر اینکه طرفین طور دیگری توافق کرده باشند. در صورتی که اکثریت حاصل نشود، رئیس هیأت داورى به تنهایی رأی را صادر می کند.

تبصره- در صورتی که یکی از اعضای هیأت داوران استعفا کند یا دو جلسه متوالی حضور پیدا نکند یا از دادن رأی امتناع نماید، دو عضو دیگر به موضوع رسیدگی و رأی خواهند داد و چنانچه بین دو «داور» دیگر اتفاق نظر حاصل نگردد، مرکز داورى طبق مقررات این آیین نامه «داور» دیگری به جای «داور» مستعفی یا ممتنع یا غایب، انتخاب و منصوب می نماید، مگر اینکه طرفین طور دیگری توافق کنند.

ماده ۵۲- شکل و محتوای رأی

الف) رأی داورى باید کتبی باشد و به امضای «داور» برسد. در موردی که «داور» بیش از یک نفر باشد، امضای اکثریت داوران کافی خواهد بود، مشروط بر اینکه علت عدم امضای اعضای دیگر هیأت داورى در برگ رأی ذکر شود. نظر مخالف یا جداگانه هر داور، به رأی ضمیمه می شود، مگر طرفین طور دیگر توافق کنند.

ب) رأی داورى مشتمل است بر «مقدمه»، «خلاصه جریان رسیدگی»، «متن رأی داور» و «بخش اجرایی رأی».

۱- «مقدمه» رأی شامل شماره پرونده، شماره و تاریخ رأی، و محل رسیدگی، مشخصات و نشانی طرفین، نام داور و خواسته دعوی خواهد بود.

۲- «خلاصه جریان رسیدگی» مشتمل است بر خلاصه ای از اظهارات طرفین و مذاکرات جلسه یا جلسات استماع و نیز اقداماتی که به منظور احراز واقعیات و بررسی دلایل صورت گرفته است.

۳- «متن رأی» مشتمل است بر ذکر موضوع دعوی یا دعاوی و خواسته و نیز کلیه دلایلی که رأی بر آنها مبتنی است مگر اینکه طرفین توافق کرده باشند که دلایل رأی ذکر نشود یا رأی سازشی طبق ماده ۵۰ باشد یا براساس اختیار «داور» برای طرف های صلح و سازش صادر شده باشد.

۴- بخش اجرایی رأی، مشتمل است بر تشخیص منجز «داور» نسبت به خواسته و دفاعیات طرفین و نیز نسبت به تکالیف و اقداماتی که طرف‌های ذی‌ربط دعوی باید مطابق بخش اجرایی رأی به عمل آورند.

۵- رأی داور، باید حاوی تاریخ و محل داور طبق ماده ۱۶ این آیین داور باشد.

ماده ۵۳- بررسی پیش نویس رأی داور و ابلاغ آن

الف) به منظور بررسی و حصول اطمینان از رعایت تشریفات قانونی و نیز این آیین داور، «داور» باید قبل از امضای رأی، پیش نویس آن را به دبیرخانه مرکز داور تسلیم نماید و دبیرخانه مرکز با رعایت مقررات فصل پنجم از آیین‌نامه داخلی مرکز در مورد نحوه ارائه خدمات و تشکیلات مرکز داور مصوب ۱۳۸۴/۱۲/۲۳ در اولین جلسه دیوان داور مرکز مطرح می‌کند. دیوان داور مرکز داور می‌تواند بدون آنکه در آزادی عمل و اختیارات «داور» از نظر تصمیم‌گیری مداخله کند، توجه «داور» را به نکات شکلی و یا ماهوی جلب و یادآوری کند. «داور» در قبول یا رد نکات ماهوی مخیر است، لکن مکلف است نظرات دیوان داور مرکز درباره مسایل شکلی را رعایت کند. پس از تأیید پیش نویس رأی توسط دیوان داور مرکز و از لحاظ شکلی، «داور» مجاز به امضای آن می‌باشد.

ب) رأی داور که به ترتیب فوق صادر و امضاء شده، توسط دبیرخانه مرکز داور در دفتر ثبت آراء با قید شماره و تاریخ صدور، ثبت می‌شود و شماره و تاریخ فوق بر روی رأی درج و صفحات رأی به مهر دبیرخانه مرکز داور ممهور خواهد شد. نسخه اصل رأی داور در پرونده ضبط و تصویر مصدق آن که دارای اعتبار نسخه اصل است، به اصحاب دعوا ابلاغ خواهد شد، مشروط به آن که کلیه هزینه‌های داور پرداخت شده باشد.

ماده ۵۴- قطعیت و قابلیت اجرای رأی

الف) رأی «داور» قطعی است و پس از ابلاغ طبق مقررات قانونی لازم‌الاجراست.

ب) با پذیرش داور از طریق مرکز داور، طرفین متعهد می‌شوند که رأی داور صادره را قطعی و لازم‌الاجرا دانسته و بدون تأخیر اجرا نمایند.

پ) اجرای رأی داور در داورهای داخلی تابع مقررات آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ و سایر قوانین ذی ربط در باب اجرای احکام داور است، و در داورهای بین المللی، حسب مورد، تابع مقررات قانون داور تجاری بین المللی مصوب ۱۳۷۶ یا کنوانسیون نیویورک در مورد اجرای احکام داور خارجی مصوب ۱۳۸۰ می باشد.

ت) در صورتی که محکوم علیه عضو اتاق بازرگانی و صنایع و معادن باشد و بدون عذر موجه، رأی را تا ۲۰ روز پس از ابلاغ اجرا نکند، طرف دیگر، می تواند جهت رسیدگی و اتخاذ تصمیم لازم به کمیسیون انضباطی اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران مراجعه نماید.

ماده ۵۵- ختم داور

رسیدگی داور با صدور رأی یا به موجب تصمیم «داور» در موارد زیر خاتمه یافته یا متوقف می گردد:

الف) استرداد دعوا توسط خواهان، مگر اینکه خوانده با ذکر ادله موجه به آن اعتراض نماید و «داور» برای وی نفع قانونی و موجهی در ادامه داور احراز کند.

ب) عدم امکان و یا عدم لزوم ادامه رسیدگی به هر دلیل دیگر.

پ) توافق طرفین بر ختم رسیدگی داور

ت) فوت یا حجر یکی از طرفین دعوی در صورتی که شخص حقیقی باشد.

ث) در داورهای داخلی در صورت ورشکستگی یکی از طرفین دعوی در صورتی که شخص حقوقی باشد، مطابق مقررات ماده ۴۱۸ و ۴۱۹ قانون تجارت تا تعیین مدیر تصفیه داور متوقف می گردد. در داورهای بین المللی موضوع تابع مقررات حاکم بر موضوع است.

ماده ۵۶- ابلاغ رأی داور

الف) پس از امضاء، رأی داور توسط دبیرخانه مرکز داور به طرفین ابلاغ خواهد شد، مشروط بر آنکه هزینه های داور به مرکز داور پرداخت شده باشد.

ب) در صورت درخواست، نسخ اضافی رأی که توسط دبیرکل تصدیق شده باشد، فقط در اختیار طرفین یا نمایندگان آنان قرار خواهد گرفت.

پ) با ابلاغ رأی داورى مطابق ترتیبات مذکور در این آیین داورى طرفین از ابلاغ رأی به سایر شیوه‌ها صرف نظر می‌نمایند.

ماده ۵۷- تصحیح و تفسیر رأی؛ رأی تکمیلی

الف) در داورى‌های داخلی هر یک از طرفین می‌تواند با رعایت ماده ۴۸۷ قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ تقاضای اصلاح یا تفسیر رأی یا صدور رأی تکمیلی نماید. «داور» مکلف است ظرف ۲۰ روز از تاریخ تقاضای مذکور نسبت به آن اتخاذ تصمیم نماید.

ب) در داورى‌های بین‌المللی هریک از طرفین می‌تواند ظرف ۳۰ روز از تاریخ ابلاغ رأی درخواست اصلاح نگارشی، تاپی، اشتباه در محاسبه یا اشتباهات مشابه یا تفسیر و رفع ابهام از رأی را بنماید یا درخواست رأی تکمیلی نسبت به ادعایی که اقامه شده ولی در رأی مسکوت مانده مطرح کند. در مورد درخواست رأی اصلاحی «داور» باید ظرف مدت ۳۰ روز از تاریخ درخواست اتخاذ تصمیم کند و در مورد درخواست رأی تکمیلی در صورتی که «داور» آن را موجه تشخیص دهد باید ظرف ۶۰ روز رأی تکمیلی صادر کند. در صورتی که «داور» رأساً متوجه اشتباه یا ابهام رأی شده باشد، ظرف ۳۰ روز نسبت به اصلاح رأی یا تفسیر آن اقدام خواهد کرد.

پ) درخواست اصلاح یا تفسیر رأی یا صدور رأی تکمیلی باید در نسخ کافی به دبیرخانه مرکز داورى تسلیم شود و دبیرخانه یک نسخه را به طرف مقابل ابلاغ می‌کند و مهلت معقولى جهت اظهار نظر او تعیین می‌نماید.

ت) مقررات مواد ۵۱-۵۲-۵۳-۵۴ و ۵۶ این آیین داورى در مورد رأی اصلاحی، تفسیری یا تکمیلی نیز لازم‌الاجرا است.

ماده ۵۸- هزینه‌های دאوری

الف) مراجعه به مرکز دآوری و استفاده از خدمات آن برای حل و فصل اختلافات، در هر مورد موکول به پرداخت هزینه‌هایی است که مطابق آیین‌نامه مربوط به نحوه ارائه خدمات در مورد هزینه‌های دآوری و تعرفه آن در زمان طرح دعوی، محاسبه و دریافت می‌شود.

ب) پس از وصول دادخواست دآوری و همزمان با تبادل لوایح اولیه طبق این آیین دآوری، دبیرکل مرکز دآوری، با توجه به مبلغ و نوع خواسته، هزینه‌های دآوری را طبق تعرفه مندرج در آیین‌نامه هزینه‌های دآوری تعیین و به طرفین ابلاغ می‌کند و همزمان از خواهان مطالبه نماید که ظرف مهلت ۱۵ روز، مبلغی را به‌عنوان پیش‌پرداخت هزینه‌ها به دبیرخانه مرکز بپردازد. مبلغ پیش‌پرداخت که خواهان می‌پردازد، بابت سهم او از هزینه‌های قطعی دآوری، منظور و کسر خواهد شد.

پ) مرکز دآوری می‌تواند هزینه‌های دآوری را، با توجه به تغییر مبلغ و نوع خواسته در طول دآوری تعدیل کند.

ت) در مواردی که علاوه بر ادعای اصلی، ادعای متقابل هم طرح شده باشد، دبیرکل می‌تواند مبلغ هزینه‌های دآوری بابت هر یک از ادعای اصلی و ادعای متقابل را جداگانه تعیین نماید. در این صورت هر طرف باید هزینه‌های مربوط به ادعای خود را به دبیرخانه مرکز دآوری بپردازد.

ماده ۵۹- جز در مواردی که طرفین طور دیگری توافق کرده‌اند، پرداخت هزینه‌های دآوری در مرکز دآوری (هزینه اداری و حق الزحمه داوران) به تساوی بر عهده خواهان و خوانده است که باید تا قبل از صدور رأی، به دبیرخانه مرکز بپردازند. اگر هر یک از طرفین از پرداخت تمام یا قسمتی از سهم خود از هزینه‌های دآوری خودداری کند، هر یک از طرف‌های دیگر می‌تواند به منظور جلوگیری از توقف رسیدگی، سهم طرف ممتنع را بپردازد.

ماده ۶۰- چنانچه طرفین از پرداخت هزینه‌های دآوری ظرف مهلت مقرر امتناع ورزند، دبیرکل می‌تواند با مشورت «داور» رسیدگی را متوقف کند. در این صورت دبیرکل باید مهلتی که کمتر از ۱۵ روز نباشد برای پرداخت هزینه‌ها به طرفین بدهد. عدم پرداخت هزینه‌های دآوری ظرف این مهلت به منزله استرداد

دادخواست مربوط به دعوای اصلی یا متقابل است که برای آن هزینه مطالبه ولی پرداخت نشده است، بدون اینکه مانع از طرح دعوی اصلی یا متقابل طی دادخواست دآوری جدید باشد.

ماده ۶۱- تصمیم مرکز دآوری در این قبیل موارد ظرف ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ قابل اعتراض است و رسیدگی به آن با دیوان دآوری مرکز دآوری است.

ماده ۶۲- اتخاذ تصمیم در خصوص هزینه‌های دآوری

الف) هزینه‌های دآوری شامل حق‌الزحمه داوران و هزینه‌های اداری مرکز دآوری و همچنین شامل حق‌الزحمه و هزینه کارشناسی و مخارج متعارف حقوقی است که جریان دآوری ایجاد می‌کند.

ب) «داور» باید ضمن رأی یا تصمیم دآوری تکلیف هزینه‌های دآوری را تعیین کند و در مورد تسهیم آن بین طرفین، اتخاذ تصمیم کند. در صورتی که طرفین درباره نحوه تسهیم هزینه‌ها توافقی کرده باشند، «داور» مکلف است آن را ملحوظ نماید.

فصل هشتم- مقررات متفرقه

ماده ۶۳- در صورتی که لازم باشد، مرکز دآوری کلیه مساعی و همکاری‌های لازم را معمول خواهد داشت تا رأی دآوری با سهولت اجرا شود.

ماده ۶۴- جز در مواردی که طور دیگری مقرر شده باشد، در کلیه مواردی که در این آیین دآوری اختیارات یا وظایفی برای مرکز دآوری پیش‌بینی شده، اعمال یا انجام آن بر عهده دبیرکل مرکز است، مگر مطابق این آیین دآوری انجام آن در صلاحیت دیوان دآوری مرکز باشد.

ماده ۶۵- در مواردی که اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و یا شهرستان‌ها به عنوان «داور» تعیین شده باشد، انجام داوری با مرکز داوری اتاق ایران است و مشمول مقررات این آیین داوری خواهد بود.

ماده ۶۶- معافیت از مسئولیت

مسئولیت دبیرکل و کارکنان مرکز داوری و داوران، از حیث اجرای مقررات این آیین داوری و آیین‌نامه هزینه‌های داوری همان است که به موجب قوانین ذی‌ربط مقرر شده و مسئولیت دیگری متوجه ایشان نخواهد بود.

ماده ۶۷- قاعده کلی

نسبت به موضوعاتی که در این آیین‌نامه صریحاً تعیین تکلیف نشده، مرکز داوری، دیوان داوری مرکز و «داور»، حسب مورد، مطابق روح قانون اساسنامه تشکیل مرکز داوری مصوب ۱۳۸۰ / ۱۱ / ۱۴ و مقررات باب هفتم قانون آیین دادرسی مصوب ۱۳۷۹ و نیز قانون داوری تجاری بین‌المللی مصوب ۱۳۷۶ و هم چنین روح این آیین داوری عمل خواهند کرد.